

Joke Verweerd
De wintertuin

MOZAÏEK | ROMAN

De wintertuin

Joke Verweerd

De wintertuin

ROMAN

Achtste druk

Mozaïek - Zoetermeer

Ontwerp omslag: Studio Jan de Boer
Illustratie omslag: Photonica

Meer informatie over deze roman en andere uitgaven van Mozaïek vindt u op www.uitgeverijmozaiek.nl

Uitgebreide informatie over de auteur vindt u op www.jokeverweerd.nl

© 1995 Uitgeverij Mozaïek, Zoetermeer

Achtste druk 2006

ISBN-10: 90 239 1669 7
ISBN-13: 978 90 239 1669 7
NUR 300

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

1

Het weerbericht werkte het voorgevoel in de hand. Stilte voor de storm. De stilte bestond uit een paar uitzonderlijk mooie herfst-dagen. Te mooi voor eind oktober: het afgevallen blad lag te broeien in de zon.

Zo strak blauw was de lucht de hele zomer niet geweest. De warmte legde een slaperige loomheid op de mensen. Maar bij Ika was er onrust, het voorgevoel. De geur van de grote bos chrysanthen was haar haast te sterk.

Er cirkelden meeuwen hoog in de lucht. Ook dat duidde op storm.

De storm kwam na de brief.

De brief wachtte in de bus. Ika stond er mee in haar hand in de hal van de flat. Ze groette automatisch de benedenbuurman maar ging niet in op zijn scherts, hoewel hij dat van haar verwachtte. Verbaasd keek hij naar haar tot de liftdeuren dicht waren.

Ika nam de trap. Dat gaf nog even uitstel. Intussen draaide ze de brief om en om. Het leed geen twijfel: het was het handschrift van haar zus. Na al die jaren nog hetzelfde, kinderlijk aandoende, schoonschrift. 'Aan mejuffrouw I. Boerema', met een krul in de I en in de B.

Wie schreef er in vredesnaam nog 'mejuffrouw'?! Het ergerde Ika. Dat was een beter gevoel dan schrik.

Ze was boven. Op de bank in het oranje licht, dat door het zonnescherm de kamer binnenviel, maakte ze de brief open en las.

Al bij de aanhef schoot er een brok in haar keel: 'Lieve Ika!' Vijftien jaar elkaar niet gesproken, niet gezien en dan toch 'Lieve Ika'. Het beeld van haar zus zoals Ika haar zich herinnerde, doemde op tussen de regels. Nelly, een klein, rond poezegezicht met iets scheefstaande ogen en springerig, blond haar. Vijftien jaar! Langzaam drong de inhoud van de brief tot haar door. Moeder was ziek, ongeneeslijk.

'Je moet maar gauw komen, Ika, als je dat wilt. Het zal niet lang meer duren volgens dokter Spaan. Ze staat al op de wachtlijst voor het verpleegtehuis, want ik kan ook niet altijd bij haar zijn. Ik heb toch de jongens om voor te zorgen. Dirk Willem is nog maar zes en voor moeder is het te druk om bij haar in te trekken.' Wat lag er allemaal achter die woorden? Hoelang was moeder al ziek? Hoeveel had Nelly al gedragen? Nelly, die altijd ontzien werd!

Ika keek naar de envelop op haar schoot. Op de voorkant Boerma en op de achterkant Peters-de Haan. Dat vertelde al veel en toch had ze nooit eerder in al die vijftien jaren zich zo verbonden gevoeld met Nelly. Bloedverwantschap, al verklaarden de namen op de brief haar voor gek. Het zonlicht trok strepen tot aan haar ogen en de kamer beefde in een mist van tranen.

*

Nelly, vijf jaar jonger dan zichzelf en het zonnetje in huis.

'Zal je goed op haar passen, Ika? Bij het oversteken haar hand vasthouden en haar in de klas bij juffrouw Toms brengen, hoor je?! Jij bent de oudste!'

Moeders gezicht stond bezorgd, zoals vaker als het om Nelly ging. Nelly, zich van geen zorg bewust, streek haar nieuwe jurk langs haar benen. Mooi was die jurk, vond Ika, het leek wel een zondagse! Blauw ribfluweel met witte sterretjes en pofmouwjes. Nelly was net een prinsesje! Ika was trots op haar en ook jaloers. Haar verwassen witte bloesje wipte van achter al weer uit haar te korte rok. En voor haar piekharen kwam ze altijd speldjes te kort. Nee, dan Nelly's haar. Dat krulde alle pieken tot kurketrek- kers die dansten bij elk sprongetje.

Heftig knikkend beloofde Ika alles wat moeder vroeg. Ze voelde

zich groot omdat Nelly pas voor het eerst naar school ging en zij al in de zesde zat.

‘Kom maar, ik breng je wel bij juffrouw Toms, helemaal tot in de klas. Dan kunnen de jongens van de zesde je niet plagen!’

‘Waarom zouden ze mij plagen?’, vroeg Nelly’s stemmetje naast haar.

‘Dat weet je niet. Je weet nooit waarom, ze doen het gewoon! Omdat ze daar zin in hebben, omdat ze je stom vinden!’

Het gezichtje van Nelly betrok; haar ogen stonden dan nog schuiner. Ika haastte zich te zeggen: ‘Maar jou niet, hoor, wees maar niet bang. Ik ben er toch!’

Ze klemde haar lippen vastberaden op elkaar. Als ze wat wilden, die jongens, dan zou zij voor Nelly opkomen. Desnoods zou zij de klappen wel opvangen, als Nelly maar niets overkwam! Want als vader horen zou dat Nelly geplaagd werd...

‘Kun je hard rennen? Ren eens een stukje op je allerhardst’, zei ze plotseling tegen Nelly.

‘Zo moet je dus rennen als ik die jongens tegenhoud!’, zei Ika even later tevreden.

‘Welke jongens?’, vroeg Nelly.

Ika zei niets en klemde Nelly’s hand stevig in de hare. Ze moesten eens durven, die jongens!

Sterk voelde Ika zich en belangrijk, nu Nelly naast haar liep. Het gaf haar een nieuwe waardigheid. En Nelly was zo mooi met haar krullen en haar nieuwe jurk!

Maar toen de stortvloed van jouwen en schelden, duwen en schoppen losbarstte, hoefde Nelly niet te rennen op haar allerhardst. De jongens lieten haar ongemoeid. Alles kwam neer op Ika’s smalle rug totdat ze duizelig, en ziek, moest overgeven in die hoek van het plein waar de meester met pleinwacht nooit kwam.

*

‘Lieve Ika’, schreef Nelly, en dat deed haar toch goed.

Het was ineens bijna donker in de kamer, het zonnescherm moest omhoog. Ze stond op en zette water op voor thee, droogde met de theedoek het al droge bordje van het ontbijt en haar natte ogen.

Toen de ketel floot, stond ze nog tegen het aanrecht geleund.

Moeder was ziek en Nelly vond dat zij dat weten moest!
Ze moest de ramen gaan sluiten. De wind floot door de kieren en de balkondeur vloog met een klap dicht. De ruit trilde ervan. Ze zou een brief terug kunnen schrijven aan Nelly. Misschien ook één aan moeder. Maar toen ze het blanke schrijfblok voor zich had, kwamen er geen woorden in haar op. Er was geen begin – vijftien jaar is lang.
Ze keek de kleine kamer rond. Moeder was hier nooit geweest, Nelly ook niet. Het enige wat ze van haar wisten, was haar adres. Nog een geluk dat ze intussen niet was verhuisd.
De wolken werden donkerder en de eerste druppels vielen. Weer las ze de brief. Het was net als de andere keren dat er post van thuis was gekomen – de rouwkaart van vader en de trouwkaart van Nelly –, alsof er een verstikkende deken over haar viel. Alsof ze naar de diepte getrokken werd.
Nelly schreef over ‘de jongens’. ‘Dirk Willem is pas zes.’ Ze had het tot nu toe niet geweten. Nelly als moeder en Willem de vader. Ika kon er zich geen voorstelling van maken. Willem Peters, de bleke jongen, die op zijn zestiende verjaardag de duurste brommer had gekregen die zijn ouders vinden konden. ‘Opschepper’, had ze vroeger vaak gedacht, ‘ze willen altijd meer dan een ander.’ Nelly’s man en de vader van haar neven.
Ze was tante! Even trok er een glimlach langs haar mond. Tante Ika. ‘Lieve Ika’...
Wat moest ze? Geen eten, dat was duidelijk. Haar maag draaide om. Thee, nog meer thee; dat was tenminste warm en vertrouwd. Een pijnstillertje ook; de druk boven haar ogen voorspelde niet veel goeds.
Terwijl ze de tablet uit het stripje drukte, zuchtte ze diep en herinnerde zich de angst waarmee ze wakker was geworden vannacht. Bezweet en met bonzend hart was ze rechtop geschoten. De droom die ze niet kon pakken. Enkel de dreiging van iets vreselijks, dat haar bij de keel greep. Ze had niet meer durven slapen en uren liggen turen of er al licht aan de lucht kwam. Het voor gevoel bedroog haar nooit.
Twee tabletten maar en luisteren naar het zingen van de ketel en het loeien van de nog steeds aanwakkerende wind.

Storm. Moeder was ongeneeslijk ziek. 'Lieve Ika'.

Midden in de nacht zat Ika ineens rechtop in bed. Wakker geschrokken met een vraag in haar bonzende hoofd. 'Heeft moeder naar mij gevraagd? Heeft ze gevraagd of ik wil komen? Wil zij mij zien? Of is het een initiatief van Nelly?'

Omdat er op die vraag geen antwoord was, riep de ene vraag de volgende op. Maakte het haar iets uit of moeder naar haar had gevraagd? Maakte het verschil als het Nelly's initiatief zou zijn?

De donkere kamer kreeg langzaam de contouren van de woonkamer van haar ouderlijk huis.

*

Ika keek rond met de stofdoek nog in haar hand. Dertien was ze en met moeders schort voor was het net alsof ze al borsten kreeg. Had ze niet zes weken lang voor alles gezorgd? Al de tijd dat moeder in het ziekenhuis had gelegen, was Ika moeder in huis geweest. Ze had gewassen en gekookt, gestreken en zelfs elke week de buitenboel gedaan. Vader wilde het zo, het mocht niet verslonzen terwijl moeder ziek was. En nu moeder thuis kwam, moest alles extra netjes zijn. Ze had zelfs de verdorde bloemen uit de geraniums in de vensterbank geplukt. Moeder deed dat immers ook altijd! En de appeltaart in de oven rook zo lekker. Alles was klaar, moeder mocht komen.

Het duurde lang. Ika bleef maar heen en weer lopen. Was het laken op moeders bed gladgestreken? En lag er een zakdoek onder het kussen bij de schone pon?

Ze zette vast water op voor de koffie en poetste de langzaam warm wordende ketel op met een scheutje spiritus op de stofdoek. Moeder hield van glimmende dingen. 'Als de ketel en de kraan glimmen, is de keuken proper', zei ze altijd. Bovendien rook spiritus zo lekker.

Ze keek naar haar gezicht dat bol en rond vertekend in de ketel te zien was. Wat een grote mond had ze zo!

Met een schreeuw gooide ze de stofdoek weg. Hij brandde! De spiritus natuurlijk!

Op dat moment hoorde ze een auto het grindpad oprijden. Vader! Met moeder!

In één greep had ze de brandende stofdoek weer opgepakt en drukte hem in een radeloos gebaar tegen haar borst. De brandlucht schoot scherp in haar neus. Dan, ijskoud en helder ineens, deed ze de kraan open en gooide de doek in de gootsteen. 'n Sissend zwart hoopje; het stonk verschrikkelijk.

Voetstappen bij de deur, vader...

*

Ika draaide zich om. Niet aan vader denken! Slapen moest ze; morgen wachtte er weer een drukke dag. En als die hoofdpijn niet over ging, was ze geen klap waard.

Ze legde haar hand op haar ogen. Hij voelde warm en zwaar aan. Ze telde van één tot honderd. Ze dacht aan de zee, aan golven van rust en regelmaat.

*

'Waar is Nelly?', vroeg moeder. Wat had ze een bleek gezicht en wat stonden haar ogen raar! Haar haar lag zomaar los op het kussen. Dun, donker haar met grijze strepen, maar wel heel lang. 'Bij Carien', haastte ze zich te zeggen. 'Ik zou haar net gaan halen; eerst moest alles klaar zijn!'

'Noem je dat klaar? De boel zowat in de hens als je moeder thuiskomt! Waar zit je verstand?' Dat was vader.

En moeders stem daartegenin: 'Laat nou maar, Dirk. Ze heeft haar straf al wel gehad! Ik wil nou Nelly...'

Ika vloog naar buiten om Nelly te zoeken. Pas toen Nelly op haar knieën voor moeders ledikant neerbonkte, durfde ze naar haar handen te kijken. Blaren vanzelf! Dat zou zeer doen als ze de vaat moest wassen!

*

Had moeder naar haar gevraagd, deze keer? Had ze gezegd: 'Nelly, ik zou zo graag Ika nog eens zien! Ik wil nou Ika...'

O God, moeder was ongeneeslijk ziek! En Nelly schreef: 'Lieve Ika'...

Huilen en hoofdpijn vormden een slechte combinatie, dat wist ze uit ervaring. Maar wat moest ze anders...

2

‘Ik zie het al, zeg maar niets... Ga maar zitten; ik haal eerst koffie!’

Met die woorden werd Ika begroet toen ze het kleine kantoor naast de werkschuur binnenstapte.

Simone Berger, groot en fors achter het bureau, stond op, waarbij haar stoel krassend over het linoleum naar achteren schoof. Ika greep naar haar hoofd.

‘Sorry!’, zei de chef met een scheve glimlach om Ika’s vertrokken gezicht.

Met twee bekertjes koffie kwam Simone weer binnen en ging tegenover Ika zitten. Nu tilde ze de stoel op alsof hij niets woog. ‘Wat is er?’

Ika keek naar het grove gezicht van haar chef. Alles leek te fors en toch was het een aantrekkelijk gezicht. Krachtig, maar op een vriendelijke manier. Met ogen van het warmste bruin en gave, maar onregelmatige tanden. Zeer kort geknipt donkerblond haar gaf haar iets mannelijks. Net als haar manier van lopen en haar harde stem deden. Simone Berger, eigenaar van Bergers Groenarrangementen, bewonderd en benijd om haar expansiedrift en succes, zakenvrouw van de bovenste plank, van wie maar weinig mensen meer wisten dan dat ze integer en toch doeltreffend te werk ging. Maar voor Ika was ze haar gewicht in goud waard.

‘Hoofdpijn!’

‘Ja, dat zie ik ook wel, maar dan hoeft je er toch nog niet zo uit te zien?’

Ika warmde haar handen aan het bekertje; aarzelde of ze moest praten of niet.

Simone ging verzitten. Ze leunde achterover tot de stoel kraakte, legde haar handen in haar nek, rechtte haar rug en wachtte.

Ika verbeet een glimlach. Een forse vrouw als Simone moest zo niet zitten, niet zo met haar enorme borsten naar voren. De donkerblauwe sweater leek ineens te klein, hoewel het labeltje extra extra large, zoals gewoonlijk, te zien was in Simones nek. Gek dat bij sommige mensen dat soort dingen altijd naar buiten wil, dacht Ika; ook de lusjes van Simones broeken en van haar zeldzame rokken kwamen altijd tevoorschijn.

Simone bleef kijken, zoals zij alleen kon kijken: niet boos, niet vriendelijk, niet op een afstand, niet dwingend, maar onverzette-lijk. Ze zou blijven zitten tot Ika sprak.

Ika zuchtte, het was een sprong in het diepe. Als ze vertelde van de brief, zouden die brief en de vraag van Nelly meer en meer bezit van haar nemen. Ze zou onontkoombaar Nelly en moeder in bescherming nemen tegen Simones blik. Ze zou gaan verdedigen, gaan vergoelijken, verontschuldigen bedenken en ze wist niet of ze dat wel wilde.

Als ze praten zou met Simone, zou ze partij kiezen. Onafwendbaar.

*

Meester Molenaar had bruine ogen, die alles zagen, ook dat wat je niet zeggen wou. Ika had het meteen gevoeld toen ze bij hem in de klas kwam. De vijfde klas. Meester Molenaar hield van vijfde-klassers, zei hij altijd. Omdat die nog net niet groot zijn, maar ook allang niet meer klein.

Bij meester Molenaar kreeg je een tafeltje en een stoeltje, in plaats van een bank-voor-twee. Wel stonden die tafeltjes twee aan twee in de rij, maar het gaf toch een gevoel van: dit is mijn terrein. Je kon schuiven als je dat wilde. Het was een soort zelf-standigheid, die echt bij de vijfde klas hoorde. En bij meester Molenaar. Hij zei immers altijd dat kinderen mensen moesten worden. Daar moest Ika vaak over denken. Het leek zo logisch: eerst ben je kind en dan word je een groot mens. Maar zoals de

meester het zei, had het meer betekenis. Een opdracht of zoiets! Hoofdpijn, die vroeger buikpijn heette, zorgde ervoor dat Ika met haar hoofd op haar armen op het tafeltje lag. Ze hoefde niet mee te doen met rekenen. De meester zag wel dat het echt niet ging. ‘Ga maar naar huis, Ika!’

Ze had nee geschud, niet naar huis, dat vond vader niet goed. Hij vond het slap als je het opgaf. ‘We kweken hier geen kasplantjes! Als ik bij alles wat ik voelde, stopte met werken, dan hadden jullie geen droog brood!’

De ogen van de meester werden zachter. ‘Ga dan hier maar even slapen, zo met je hoofd op je armen. Wij zullen zachtjes werken!’ Warm was het, de tafel besloeg van haar adem. Het rook naar vernis en naar school. Ze wilde niet huilen. Waarom zou ze toch altijd huilerig worden als iemand iets liefs zei?

Of keek zoals de meester net keek? Zo aardig...

Ze schrok van de bel; had ze dan toch geslapen? De rekenschriften waren al opgehaald.

Toen ze overeind kwam, streek ze met haar mouw gauw het plasje spuug weg, dat op het tafeltje lag. Had ze zo liggen kwijlen?

De meester ging danken. Het gewone gebed van elke dag, maar toch steeds een beetje anders. Ika kreeg een kleur toen de meester vroeg of God wilde zorgen voor een goede nachtrust en kracht voor morgen om uitgerust en opgewekt weer aan het werk te kunnen. Dat vroeg hij voor haar!

Toen de klas leegliep, kwam de meester naar haar toe.

‘Vertel je het thuis wel, dat je zo vaak buikpijn hebt?’

Ika schudde haar hoofd en knikte toen toch. De meester glimlachte en tilde haar gezicht omhoog met zijn hand onder haar kin. ‘Je hebt de vouwen van je mouw op je voorhoofd!’, zei hij.

En toen het even stil was geweest, wat Ika nog verlegener maakte, vroeg hij: ‘Word je nog zo geplaagd?’ Zijn ogen keken alsof hij hoopte dat ze ‘nee’ zou zeggen.

Ze zei het daarom ook. ‘Nee hoor, meester, niet elke dag meer! Ik ren uit school altijd heel hard en ik ga door de Julianastraat. Dat weten ze niet!’

‘Maar dat is toch de andere kant op?’

‘Ja, daarom juist!’

Er kwam iets guitigs en toch droevigs in de ogen van de meester.
‘Slimmerd!’

‘Gaat het thuis wel goed? Met je moeder, bedoel ik.’

Ika knikte ijverig. ‘Ze is weer helemaal beter, zegt dokter Spaan, maar ik blijf toch nog maar goed helpen, want je weet nooit... En vader zegt dat luiheid het oorkussen van de duivel is!’

De meester lachte. Wat was het fijn om zo met de meester te praten, zo echt als mensen! ‘Helpt je zusje ook mee?’

‘Nelly is toch nog veel te klein!’

‘Ga nou maar’, zei de meester, ‘en je hoeft niet door de Julia-nastraat, want de jongens zijn allang weg!’

*

Simone keek nog steeds, alleen zuchtte ze af en toe.

‘Oké, je weet toch van geen ophouden!’, zei Ika.

‘Hè, hè’, zei Simone en ging weer gewoon zitten, met haar armen op het bureau. ‘Spuut maar op!’

‘Mijn moeder is ziek.’

Wenkbrauwen die omhoog vlogen, een hoofd dat iets naar voren kwam. ‘Wie?’

‘Mijn moeder’, herhaalde Ika met een zucht. ‘Ik kreeg gisteren een brief van Nelly...’

Weer die wenkbrauwen!

‘Hè, toe nou, Simone!’

Handen in een afwerende verontschuldiging.

Simone boog zich voorover in luisterhouding. ‘Wat heeft ze?’

‘Dat weet ik niet. In de brief schrijft Nelly ‘ongeneeslijk’ en ook dat de dokter zegt dat het niet lang meer duren zal. Ze staat al op de wachtlijst voor een verpleegtehuis, want Nelly kan ook niet altijd voor haar zorgen. Die heeft ook een gezin!’

‘Is dat zo?’ Kort en droog.

Even schoot er een schaduw van een lach over Ika’s gezicht. In alle opmerkingen in heel haar doen en laten toonde Simone haar loyaliteit.

‘In de brief praat ze over de jongens, dat zijn, naar ik aanneem, haar zoons.’

‘Heeft ze die brief in opdracht van je moeder geschreven?’

Een bezerde trek rond Ika’s mond en een lichte schouderbeweging vertelden genoeg.

Ineens ging Simone staan en boog zich over het bureau naar Ika toe en beet fel: ‘Ik heb van die mensen geen hoge pet op, Ika! Vijftien jaar lang ben je een verschoppeling, een pikzwart schaap... Wat zeg ik, vijftien jaar? Je hele leven al! En nu er hulp nodig is voor je moeder ben je goed genoeg! Zie je dan zelf niet dat je gebruikt wordt?’

Moe legde Ika een hand over haar ogen. Hoe moest ze het zeggen, zo dat Simone begreep wat er aan gedachten en gevoelens worstelden in haar hart?

‘Ik wil niet over de drijfveren van moeder of Nelly nadenken, maar over de mijne... Ik moet proberen hier mee klaar te komen vanuit wat ik voel en denk. Heb ik niet al die jaren ergens een verstopt verlangen gehad naar thuis? Heb ik niet al die tijd krom gelopen van schuldgevoel?’

O, die ogen van Simone. Zo moest ze altijd kijken. Als ze altijd zo zou kijken, kreeg ze de Nobelprijs voor het verdedigen van de mensenrechten.

‘Dat laatste zeker!’, zei Simone.

Ze stond op en liep drie stappen, haalde toen uit naar het archief, waarvan de onderste la altijd een flinke schop nodig had om open te springen. Het kwam hard aan, want ze hinkte even.

*

De groengeverfde schuur stond achter in de tuin. Net als het huis had de schuur rood-witte luiken. Ika had iets met de schuur, ze speelde er vaak ‘huisje’. Van een paar kisten maakte ze een tafeltje en een bank. De pop Annelies sliep in een kartonnen doos met een dekentje van het oude gordijn van de voorkamer. Ika keek om zich heen. Wat kon ze nog meer doen om het echter te maken?

Als ze Nelly’s serviesje eens mocht! En van moeder limonade en een beschuit! Waar was Nelly eigenlijk? Als Nelly mee wilde spelen, dan mocht het serviesje vanzelf. En als Nelly dan aan moeder vroeg om limonade en beschuit... En dan zou zij, Ika,

beloven dat ze alles, alles weer op zou ruimen, zodat vader er niets van merken zou dat ze in de schuur hadden gespeeld.

Ika ging op zoek naar Nelly. Toen ze op Nelly's kamertje het serviesje zag, twijfelde ze even of ze het vast mee zou nemen. Maar nee, dat durfde ze toch niet aan. Moeder had niet graag dat ze aan elkaars spullen zaten en stel je voor dat Nelly er ruzie om zou maken!

Toen Ika weer buitenkwam vond ze Nelly bij de schuur. Ze vertelde van haar plan en Nelly wilde wel. 'Als ik moeder zijn mag!' Ika beet even op haar lip, ze had er een hekel aan om vader te moeten spelen.

'Mag ik dan jouw vriendin zijn, die bij jou woont?' Toen Nelly twijfelde omdat er toch ook een vader zijn moest, zei Ika: 'Jouw allerbeste vriendin, die uit een ver land komt. En een vader hebben we niet, die is al gestorven!'

Nelly stemde toe en ging naar moeder om de limonade en Ika haalde het serviesje. Ze deed alles in haar rok om het in een keer te kunnen dragen. Daardoor kreeg ze een standje van moeder. 'Wie loopt er nou met haar rok omhoog zowat in haar onderbroek! Als je vader het zag!'

In de schuur was Nelly al met de limonade. Ika zette het serviesje op de tafel.

Nelly stond nog bij de deur, toen Ika al weer opvloog om aan moeder te vragen of ze het matje voor de deur zolang mochten. In haar haast zwiepte ze de schuurdeur achter zich dicht. Twee stappen verder hoorde ze Nelly's gillen. Hoog en vol pijn. Ze wist het voor ze het zag. De schuurdeur! Nelly's vingers ertussen...

Zelf spierwit van schrik bracht ze haar gillende zusje naar binnen. 'Onder de kraan! Vlug, dan voel je het niet meer!'

Moeder was niet in de keuken, o, gelukkig, moeder was er niet! Misschien kon ze Nelly tot bedaren brengen voordat moeder kwam.

'Stil maar, Nelly, stil maar, hou je vingers maar onder de kraan. Jij mag altijd wel moeder zijn, hoor! Altijd! En ik zal wel vader zijn.'

Het huilen werd al minder en ging over in zachter snikken. Ika bekeek het gekwetste handje. Niet blauw waren de nagels, maar

op twee ervan zat wel een diepe kneep die wit afstak in een roder wordende rand.

Toen moeder binnenkwam, begon Nelly opnieuw hard te huilen. Moeder duwde Ika weg en ging zelf Nelly's hand onder kraan houden. Ika stamelde dat het echt per ongeluk was gegaan.

Moeders ogen waren zo afwerend en koud, dat ze niet eens hoefde zeggen: 'Ga naar buiten, jij!'

Ika ging al. Met tranen in haar ogen stond ze in de open schuurdeur naar haar huisje te kijken. Ver weg hoorde ze nog Nelly's huilen en moeders sussende stem. Haar schuld!

Ze legde haar hand op de deurpost, deed haar ogen dicht en klapte de deur met een ruk dicht. De pijn vlamde tot aan haar schouder en bleef als een gemene, scherpe dolk achter in haar buik. Ze keek naar haar vingers waar langzaam de pijn zich concentreerde. Wat trilde haar hand. Een nagel was gebarsten, er druppelde bloed op de tegels, maar de andere nagel, die paars werd, deed het meeste pijn. De pijn was onverdraaglijk, maar het was goed. Het was haar schuld, dus zij moest het voelen.

*

Simone keek op van haar werk. Ika legde de telefoon net neer na een zakelijk gesprek. 'Zou je eerst die dokter niet eens bellen?', vroeg Simone.

'Dokter Spaan?'

'Ja, die huisarts van je moeder. Het lijkt me zinnig om te weten wat er precies met je moeder aan de hand is. Kijk, ongeneeslijk kan ook jaren duren! Je moeder is altijd ziek, zwak en misselijk geweest; dat soort houdt het meestal lang uit!'

'Ach, het was meer een manier van leven van moeder. Als ze ziek was, werd ze ontzien, kon ze zich terugtrekken of een beroep doen op ons. Zodra ze beter was, begon vader weer op zijn poot te spelen. Heus, voor ons waren de tijden dat moeder ziek was een verademing; dan hield hij zich tenminste koest!'

Terwijl ze het zei, schrok ze van het woord 'ons'. Daarmee bedoelde ze zichzelf en Nelly. Maar was dat ooit 'ons' geweest?

'Wat ik me afvraag: waarom is die man eigenlijk met je moeder getrouwd?'

‘Ik weet het niet. Er zijn zoveel dingen die ik niet weet. Er kon nooit over het verleden gesproken worden. Over wie mijn vader nou eigenlijk is en hoe ik begonnen ben. Was het een verkrachting of had mijn moeder toen verkering? Het enige wat ik weet, is dat het leven mij bij voorbaat al onmogelijk gemaakt werd doordat mijn komst een schande was. Jij kunt je dat niet voorstellen, Simone, maar een man als mijn opa, de vader van mijn moeder, dat was geen gewoon mens. Een dominee had in die tijd, misschien daar nu nog wel, zoveel invloed. Er werd zo tegen hem opgezien en dan ineens een dochter die zwanger was... Mijn moeder heeft het niet voor niets tot het einde toe verzwegen!

Misschien heeft opa later dat huwelijk geregeld. Daar zie ik hem wel voor aan. Hij zal er zelfs trots op geweest zijn, nog een boerenzoon versierd te hebben voor zijn bevlekte dochter!’

Simone zuchtte. ‘Ik snap niets van die zware mensen. Ik weet ook niet veel van het Christendom, maar volgens mij geven zij er toch wel een verkeerde invulling aan. Had je opa niet eigenlijk een voorbeeld van christelijke ontferming en liefde moeten zijn toen zijn dochter zo gepakt was?’

‘Houd er maar over op, Simone. Vind je echt dat ik die dokter kan bellen?’

‘Ika, soms zou ik je kunnen rammelen!’ Met een klap belandde het telefoonboek op Ika’s bureau.

Met de deurknop al in haar hand draaide Simone zich om en zei: ‘Ik ben weg, eerst naar Vertoren en daarna naar de architect van het Promenade Hotel om de afmetingen na te gaan; dan kunnen we vanmiddag samen een begroting samenstellen voor dat project! En als ik terugkom, dan is jouw hoofdpijn gezakt en dan heb jij met die dokter gesproken!’

Ika keek verschrikt op. ‘Ik zou toch met Vertoren onderhandelen?’

‘Ja, met zulke hoofdpijnogen zeker. En je dan flink in de luren laten leggen door die gladjanus! Heb je me gehoord?’

Ika zuchtte. ‘Yes boss. Je had sergeant-majoor moeten worden, jij!’

Even een oplichten van de bruine ogen, maar de stem bleef onder controle. ‘Ben ik ook, voor jou tenminste. Je hebt van die mensen die je tegen zichzelf in bescherming moet nemen.’

Het knallen van de deur deed Ika voor de zoveelste keer naar haar hoofd grijpen.

*

Dokter Spaan. Ze had hem thuis vaker gezien, dan in de spreekkamer. Hij kwam altijd voor moeder en hij schudde vaak zijn hoofd. Ika wist zich één keer te herinneren dat ze samen met moeder in de spreekkamer was geweest. Toen ging het om haar. De schooldokter had er bij moeder op aangedrongen de buikpijn van Ika serieus te nemen.

Moeder had eerst nog gezegd: 'Ach, buikpijn komt zoveel voor... En het gaat toch altijd vanzelf weer over!'

De schoolarts had streng over zijn halve brillettje gekeken. Van moeder naar Ika en terug. Raar was dat, zo'n half brillettje. Ika had het nog nooit eerder gezien.

'Mevrouw, kinderen die frequent buikpijn hebben, lopen kans later migrainepatiënten te worden. Kinderen lokaliseren namelijk pijn in hun buik.'

Moeder had geschokschouderd, iets wat ze altijd deed als ze het niet begreep. De dokter gebruikte ook wel erg moeilijke woorden. Gaf haar dokter Spaan maar, die sprak tenminste zijn moerstaal!

Toen moeder het woord deed in de spreekkamer bij dokter Spaan, klonk de verontwaardiging in haar stem nog door. Alsof ze niets beters te doen had dan naar de praatjes van zo'n schooldokter te luisteren! Dokter Spaan keek op de kaart voor zich. Er stond weinig op. Alleen Ika's naam en adres en een aantekening van een middenoorontsteking.

'Ze is nooit ziek, dokter, dat weet u zelf wel! Wat dat betreft heeft ze gelukkig mijn aanleg niet!', ging moeder door.

Dokter Spaan knikte maar wat en vroeg toen ineens, onverwachts: 'Waarom heeft dat kind in godsnaam zo'n vreselijke naam?'

Het bloed was naar moeders wangen geschoten. 'Daar heeft u niets mee van doen en als ik u was, zou ik de naam van de Allerhoogste maar niet ijdel gebruiken!'

Ze was opgestaan, had haar rok gladgestreken en had Ika naar de deur getrokken. Dokter Spaan had niets gezegd, alleen gekeken.

's Avonds had moeder gezegd tegen vader, dat ze misschien toch beter die nieuwe dokter konden nemen. Dokter Spaan was niet meer wat hij geweest was!

Maar vader wilde er niets van weten. Van dokter Spaan wist je wat je aan hem had. En zo'n nieuwlichter, die op zondag voor elk wissewasje in zijn auto stapte, was niets voor ons soort mensen. Over buikpijn werd niet meer gesproken.

*

Het telefoonnummer was zo gevonden.

'Met de assistente van dokter Spaan.'

'Met Ika Boerema; ik zou de dokter graag even spreken.'

'Waar gaat het over?'

Ika zuchtte: 'Dat zou ik hem graag zelf zeggen!'

'Hoe was uw naam ook weer?'

Ika spelde haar naam en toen de assistente haar naam herhaalde, langzaam en lettergreep voor lettergreep, klonk ineens op de achtergrond de basstem van dokter Spaan zelf. Woordelijk kon Ika verstaan wat hij zei. 'Zet haar maar op mijn toestel.'

Vanaf haar geboorte heeft Ika Boerema klem gezeten in de verstoorde relatie van haar ouders. Ze was niet gewenst, en heette Ikabod. Op 18-jarige leeftijd kon zij niet anders dan het huis verlaten.

Jaren later ontvangt ze bericht dat haar moeder ongeneeslijk ziek is en gaat Ika terug naar haar ouderlijk huis om haar moeder te verzorgen.

De terugkeer in de beklemmende sfeer, het mysterie rond haar vader en het gevecht met haar eigen emoties en karakter maken de dagen rond het overlijden van haar moeder tot een ware worsteling. Het ontwerpen van een wintertuin blijkt op merkwaardige wijze mee te werken aan de terugkeer in het leven en het inzicht in zichzelf.

De wintertuin is de debuutroman van Joke Verweerd, werd verfilmd in het tv-drama 'Tien jaar later' en is inmiddels vertaald in Duits en Engels.

'*De wintertuin* boeit van begin tot eind' – *Nederlands Dagblad*

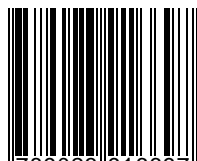
'Een ongekunsteld en adembenemend mooi boek' – *Koers*

'... gevoelige stijl en geloofwaardige karakters' – *Publishers Weekly*

NUR 300

www.uitgeverijmozaiek.nl

ISBN 90-239-1669-7

9 789023 916697